

Hørings svar - Planlægning af Ringboulevardens forlængelse

På vegne af Rismøllens Grundejerforening indgives høringssvar vedrørende mulige forlængelser af Ringboulevarden.

Ekspropriation

Nødvendighed og proportionalitet

Ejendomsretten er ukrænkelig, jf. Grundlovens § 73, stk. 1, og ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det vil kun kunne ske ved lov og mod fuldstændig erstatning.

Det kræver således, at der ligger et væsentligt samfundsmæssigt behov til grund for et projekt, og for at dette behov er opfyldt, skal indgrebet være nødvendigt. Der skal være *proportionalitet* mellem midlet og målet.

Der er for nuværende massiv modstand mod de to alternativer, og begge linjer vil berøre risiko for skader på huse, risiko for at forstyrre habitatdirektivets bilag IV-arter og påvirke § 3-sikrede vandløb og moser. Som det fremgår af Miljøstyrelsens, Dronningborg Vandværks og Museum Østjyllands høringssvar, er der også herfra udtrykt bekymring over den manglende dokumentation for, at de to alternative ruter kan opfylde de mange regelsæt, som netop dette beskyttelsesværdige område er omfattet af.

De to alternativer er så byrdefulde og indgribende for beboerne i Rismøllekvarteret og naturen, så når der findes et alternativ 5, skal dette inddrages for at sikre, at der er proportionalitet.

Økonomi

Uden at have foretaget en grundig økonomisk vurdering forventer kommunen, at de to alternativer vil beløbe sig til op til 78 mio. kr. i anlægsudgifter. Alternativ 5 anslås til 110 mio. kr. Der er således tale om en forskel på 32 mio. kr. På borgermødet den 7. juni. 2022 blev det afvist at diskutere alternativ 5 med blandt andet argumentet om, at dette ville være dobbelt så dyrt som 2 og 6. Men da disse etableres på plastisk ler og stejle skrånninger, samt at der skal foretages sikring af både habitatområder og vandløb, virker de anslåede beløb med al respekt som "slag på tasken", hvilket blev bekræftet på borgermødet d. 6. juni 2022, hvor man kaldte det "træskolængder".

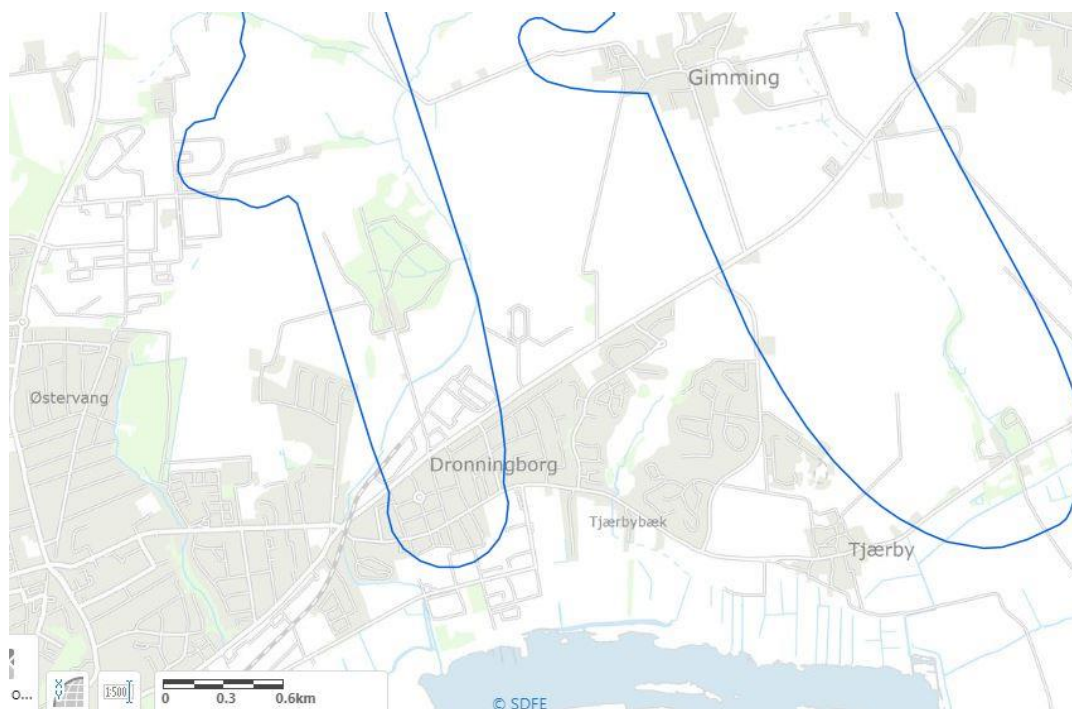
Vi vil senere komme ind på de tekniske udfordringer, der er ved at bygge på plastisk ler jf. COWI. Både foranalyse og etablering vil blive dyrere end antaget i den udarbejdede analyse af alternativerne, hvor prisen pr. meter vej er ens for alle alternativer uagtet de markante forskelle imellem anlægning på bentonit (alternativ 2 og 6) eller moræneler (alternativ 5).

Da der ikke er foretaget gennemarbejdede økonomiske beregninger på forslagene for at påvise, at det er proportionalt og i almenvellets interesse at igangsætte et projekt, der er så indgribende på både natur og naboer, så kan der ikke på lovlig vis foretages ekspropriation.

Drikkevand

Det er en national interesse at sikre, at vores drikkevand kan drikkes uden andet end simpel vandbehandling. Der er således nationale hensyn, som skal varetages i den kommunale planlægning, hvilket betyder, at områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger udenfor OSD skal friholdes for projekter, som kan udgøre en fare for drikkevandet.

Alternativ 2 og 6 ligger primært indenfor indvindingsområde udenfor OSD, og begge løsninger vil ende i et BNBO på Udbyhøjvej.

Figur 1. Indvindingsopland udenfor OSD

Figur 2. Blåskraveret: Statens udpegede BNBO. – Rød cirkel: planlagt regnvandsopsamling af forurenset vand fra alternativ 2 og 6.

Kommunen planlægger således, at der skal være et opsamlingsbassin til forurening fra vejen. Det forurenede vand skal herefter ledes ud i bækken, som har direkte forbindelse til grundvand, BNBO og indvindingsopland.

Det følger af BKG 2016-12-21 nr. 1697 *Krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse:*

§ 2 "Kommunalbestyrelsen skal i kommuneplanlægningen friholde områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Forbuddet gælder ikke arealer, der allerede er udlagt i kommuneplanen for disse virksomhedstyper og anlæg. Kommunalbestyrelsen skal desuden friholde afgrænsede boringsnære beskyttelsesområder til almene vandforsyninger for udlæg af nye arealer til en arealanvendelse, der medfører øget fare for forurening af grundvandet."

Området ved BNBO, hvor vejen ender ned i, har ikke tidligere været udlagt til ringvejen. Hovedforslaget skulle ende længere ude ad Udbyhøjvej og dermed ude af både BNBO og indvindingsområdet.

Kommunen skal dermed friholde BNBO for udlæg til en forurenende vej/vejkryds.

Stk. 2." Kommunalbestyrelsen kan fravige stk. 1, 1. og 3. pkt., såfremt det i en redegørelse for kommuneplanlægningens forudsætninger, jf. planlovens § 11 e, stk. 1, er godtgjort, at der er en særlig planlægningsmæssig begrundelse for placeringen, herunder at lokalisering uden for de nævnte områder er undersøgt og ikke fundet mulig, og at faren for forurening af grundvandet kan forebygges."

Da alternativ 5 løber helt udenom BNBO og kun krydser den nordligste del af indvindingsområdet, samme sted som hovedforslaget, skal dette alternativ inddrages. Der er endnu ikke godtgjort, at der er en særlig planmæssig begrundelse for alternativ 2 og 6. De er tværtimod særdeles byrdefulde for både naboer og natur. Lokalisering udenfor BNBO og indvindingsområdet, alternativ 5, er ikke undersøgt. Det er derfor ikke muligt at afvise, at alternativ 5 er den bedste lokalitet til at forebygge forurening af grundvandet.

Kommunen kan dermed ikke fravige bekendtgørelsen.

Da bekendtgørelsen ikke kan fraviges grundet manglende undersøgelse af alternativ 5, har kommunen heller ikke påvist nødvendighed ved vejens placering.

Da kravet om nødvendighed ved ekspropriation ikke er opfyldt, vil en ekspropriation af hele, eller dele af ruten og berørte ejendomme ikke være lovlig.

Som projektet er udformet for nuværende, er det ikke realiserbart og Rismøllekvarterets Grundejerforening forventer, at projektet standes, og at der igangsættes en tilbundsående undersøgelse af alternativ 5.

I de følgende afsnit vil vi yderligere dokumentere den manglende nødvendighed for de valgte alternativers placering.

Flagermus

Flagermusene omfatter vandflagermus, troldflagermusen, pipistrelflagermusen, brunflagermusen, sydflagermus og dværgflagermus, som alle er omfattet af bilag 4-arter og fundet i Randers Kommunes egen undersøgelse.

De betingelser, der har underkendt hovedforslaget ved at køre øst om deres habitat, er naturligvis også til stede 25-50 meter vest for deres habitat (skovgrænsen). Fra den østligste bebyggelse i Rismøllekvarteret til fredskoven er der 52 meter. Ringboulevarden nuværende udformning, som man ønsker at bevare i dens forlængelse, er cirka 50 meter bred, hvilket kun giver maksimalt 2 meters afstand imellem vej og habitat. Dertil skal lægges, at man lige ud for fredskoven vil hæve terrænet med op til 6 meter (uden støjmur).

Derved er alternativ 2 og 6 ikke forenelig med § 29 a) i naturbeskyttelsesloven eller habitatsdirektivets § 10. Habitatsdirektivets § 11 kan ikke bringes i anvendelse, da der er andre alternativer.

Yderligere forhold:

1. Et tillæg fra Aarhus Universitet 2020 til "Flagermus i administrationen og forvaltningen 2007" og Vejdirektoratets rapport 2011 slår fast, at man ikke må forringe strukturen omkring raste- og ynglesteder.
2. Konklusionerne/vurderingerne hviler på et ugenomsommeligt og tyndt empirisk grundlag, som i bedste fald kan konkludere, at der er flagermus i stort antal, kan fastslå sandsynligt yngle- og rasteområde og kan typebestemme flagermusene. Men de kan ikke anvendes til at vurdere, at den østlige vejføring er dårligere end den vestlige eller omvendt.
3. Undersøgelsesomfanget af flagermus i området er ufuldstændigt, idet ny forskning på området kræver en 2-3-årig undersøgelse af raste- og ynglesteder samt jagtområder (Aarhus Universitet 2020).
4. Forskningsresultater fra Aarhus Universitet 2020 viser, at selv små reduktioner af flagermusbestanden (modelberegning 2%), vil medføre en tilbagegang i bestanden.
5. Placeringen af en vej 25-50 m fra deres raste- og ynglested vil øge trafikdrabene på flagermusene kraftig og dermed på sigt eliminere kolonierne af vandflagermus, troldflagermusen, pipistrelflagermusen, brunflagermusen, sydflagermus og dværgflagermus fra skoven.
6. Indflyvningen til raste- og yngleområdet er naturligvis betydelig, specielt i dieperioden, hvor hunnerne befinder sig i nærmiljøet og ofte skal hjem til ungerne, hvorved trafikdrabene vil øges, og den heraf afledte konsekvens vil være, at generationer går til grunde.
7. De foranstaltninger, der laves for at kunne bygge på plastisk ler, er alle med til at øge trafikdrabene på flagermuskolonien grundet en forhøjning af vejen.
8. Tysk forskning fra 2014 fastslår yderligere, at stor lysforurening vil opløse flagermuskolonier.
9. Tysk forskning fra 2014 beviser, at lys og støj fra bil reducerer jagtområdernes tilgængelighed, hvorved det ikke kun er et spørgsmål om raste- og ynglestedet.
10. Grundet stigningen på 5,4-7,4 % må man formode, at lastbiler må støje langt mere end beregnet for at komme op ad højen, hvilket igen vil få negative konsekvenser for flagermuskolonien.

11. Vejdirektoratet kender ikke konsekvenserne af vibrationer, lys og støj i anlægsfasen og den deraf resulterede effekt på flagermuskolonien. Således er det snæversynet kun at forholde sig til, at man bygger om dagen, og at flagermus er aktive om natten. Da konsekvensen af et byggeprojekt så tæt på flagermuskolonien ikke kan fastslås, må forsigtighedsprincippet fastslået af EU-domstolen bringes i anvendelse, og derfor kan vejen ikke bygges som beskrevet.

Trafikdrab er fastholdt i danske, tyske, spanske og brasilianske undersøgelser, som alle konkluderer: Trafikken dræber flagermus i større omfang end antaget.

Sluttelig: De ovenstående forhold bryder alle med naturbeskyttelseslovens § 29 a) og habitatsdirektivets § 10. Der er domfældt i lignende sager, hvor der er dømt til fordel for bilag 4-arter – og således etablerer retspraksis. Idet der findes andre alternativer, kan § 11 ikke anvendes.

Hvis kommunen ønsker henvisninger til den relevante forskning, står vi til rådighed.

Plastisk ler

En stor del af vores bekymring omhandler det bælte af plastisk ler, man har bygget vores huse på. I det følgende vil vi gennemgå nogle få af de relevante aspekter.

Aftalebrud

Begge linjeføringer går helt ned til 40 meter fra vores huse og strider dermed imod tidligere aftaler, som kommunen har indgået med Rismøllens Grundejerforening.

Den indgåede aftale skyldtes ikke alene ønsket om at reducere støjbelastning og forringelse af skønhedsværdi i form af begrænsede udsigter, men havde grundlag i en langt mere alvorlig bekymring for den store risiko ved at bygge så tæt på et boligområde bygget på bentonit. Denne faktor medtages slet ikke i kommunens analyse af de forskellige alternativer, hvor kun nabogener i form af støj og udsigt er inkluderet i analysen (bilag til byrådsmøde d. 23. april 2022).

I de behandlede vejføringer i forbindelse med Infrastrukturplan 2008 var afstand til vej minimum 150 meter fra bebyggelse i valgte alternativ 1 (nuværende hovedalternativ) nord om gravhøj og syd om skov - selv i det fravalgte hovedalternativ syd om gravhøjen var afstand minimum 130 meter, hvilket man vurderede var for nær på huse bygget på plastisk ler.

Randers Kommune

Figur 1. Mulige linjeføringer af Ringboulevardens forlængelse.

Aftalerne, man nu vil bryde, var et kompromis, hvor vi accepterede at Ringboulevardens forlængelse blev ført nord om gravhøjen og minimum 150 meter fra vores huse, og udenom bentonitleret, der strækker sig ind under området. Derved blev det vurderet, at risikoen for, at lerlagene udtørres og giver skade på vores huse, blev minimeret.

At den plastiske ler havde afgørende betydning for aftalen, ses blandt andet af følgende:

Citat fra aftale vedr. alternative forslag til Ringboulevardens forlængelse fra 2008:

"Jordbunden i området kan være problematisk som følge af en større forekomst af bentonit (plastisk ler). Gravning i bentonit kan resultere i en grundvandssænkning, som udtørres underbunden, hvorved rumfanget mindskes. Dette kan påvirke omkringliggende bebyggelse under forudsætning af, at grundvandssænkningen har udstrækning til bebyggelsen"

"Det er vurderingen, at afgravningen nord om langs gravhøjen ikke vil få konsekvenser for grundvandsstanden i bentonitlaget ved bebyggelsen i Rismøllekvarteret som følge af den store afstand imellem vej og bebyggelse kombineret med det relativt lille behov for afgravning."

De to valgte alternativer strider imod hensigten med aftalen indgået af kommunen i 2013 med Rismøllens Grundejerforening og udstykker ifm. Lokalplan 590 baseret på linjeføring nord om gravhøj.

Det er givet, at forudsætningerne for kompromisset har ændret sig som følge af VVM-undersøgelsen fra 2021, men selve grundlaget for aftalen (hensynet til den plastiske ler) er ikke ændret, hvilket gør, at vi betragter det som et klart aftalebrud.

Hvis kommunen ønsker ovenstående uddybet eller dokumenteret med relevante bilag, står vi til rådighed herfor.

Erstatningspligt

Bygherre af vejen – altså Randers Kommune – vil være erstatningspligtig i tilfælde af skader på husene - ikke blot i byggefasen, men også efterfølgende i lighed med erstatningssag ifm. Nedgravning af naturgasledning afgjort efter 11 års opslidende sag med 6 mio. kr. i erstatning.

Risikoen for langt mere omfattende skader grundet anlæggets størrelse bør indregnes i vurderingen af projektets økonomi og gennemførlighed, og da kommuner er selvforsikrede og dermed handler indenfor almindeligt culpa-ansvar, vil det være kommunekassen og dermed de randrusianske skatteborgere, der skal betale de enorme erstatninger, som skaderne på vores huse vil beløbe sig til

Tekniske udfordringer

Etablering af alternativ 2 eller 6 vil skabe ny risiko for skader på vores huse, da et så stort vejanlæg så tæt på vores huse ikke kan undgå at påvirke vandindholdet i den plastiske ler. Vi repræsenterer omtrent 100 husstande, hvis huse er bygget, før man var opmærksom på problematikken, og derfor uden særlige foranstaltninger. Nyere huse efter ca. 1990 er bygget på armeret sokkel og sandpude.

Plastisk ler betegnes som Danmarks mest komplicerede jordtype, hvilket også har afstedkommet, at der pt. kører et stort forskningsprojekt for at blive klogere på denne jordtypes hemmeligheder.

Det hjælper ikke at man vælger at undgå afgravning for at imødekomme problemer med dræning af bentonitforekomsten under vores huse, når man til gengæld bygger meget høje og tunge dæmninger oven på plastisk ler på meget stejle hældninger.

I sag om råstofudvinding i 1992 er der i forvejen konstateret skred i jordlagene allerede uden belastning (ved boring III i henhold til Geoteknisk Institut Sag 140 07301 Randers, Dronningborg Råstofgravning i plastisk ler).

Både alternativ 2 og 6 skærer lige igennem dette naturlige skredområde, hvor der planlægges meget høje og tunge dæmningsanlæg i ned til 40 meters afstand fra nærmeste huse. Undersøgelse af terrænhældninger og påfyldning er ikke offentliggjort efter skiftet i 2022 til udelukkende at satse på påfyldning.

I bilag til byrådsmødet 24. april 2022 som baggrund for indstilling fra forvaltningen af alternativ 2 og 6 ud af 6 supplerende linjeføringer fremgår den maksimale afgravning og påfyldning ikke - kun at største stigning er de maksimalt tilladte 7 % efter udligning.

På borgermødet d. 6. juni 2022 fortalte ekspert i plastisk ler Helle Tranekær fra COWI, at dette ikke var et traditionelt vejanlægningsprojekt, men at der vil skulle tages adskillige forbehold pga. den plastiske ler. Det er vanskeligt at forudsige opførslen af den plastiske ler, hvorfor man bør undgå afgravning og dæmninger – begge dele er en del af det nuværende projekt, da man ellers ikke kan komme ned på en stigning på 7 % pga. områdets typografiske udformning. Hun understregede flere gange, at der ville være behov for omfattende undersøgelser

af området, og at de sandsynlige mitigerende foranstaltninger ville få betydning for de økonomiske aspekter af projektet. Samtidig vil der ikke kunne stilles garanti for, at alle disse ekstraomkostninger vil medføre at huse i området ikke tager skade.

Nedenstående viser højdekurver og – illustreret med blå markeringer – hvor stejlt og snævert vejen vil skulle køre imellem kvarterets østligst beliggende ejendomme og fredskoven med flagermus.

Imellem de røde markeringer er en niveauforskel på 23,5 meter fordelt over en strækning på 200 meter, hvilket man vil mitigere med udgravninger og dæmninger. Stigningen er større end den, der er ud for Sct. Peders kirke på Mariagervej, der modsat Rismøllekvarteret ikke er bygget på plastisk ler.

I planen påtænker man at hæve terrænet mere end 6 meter imellem de røde markeringer, hvilket vil medføre en betydelig belastning af bentonitlaget i form af tunge byggematerialer og senere vibrationer fra især tung trafik, der skal op ad den stadig stejle stigning. Skal der yderligere etableres en støjmur, hvilket må siges at være overordentligt sandsynligt, skal dennes tyngde ligeledes inkluderes i den risikable påvirkning af undergrunden.

Alternative linjeføringer

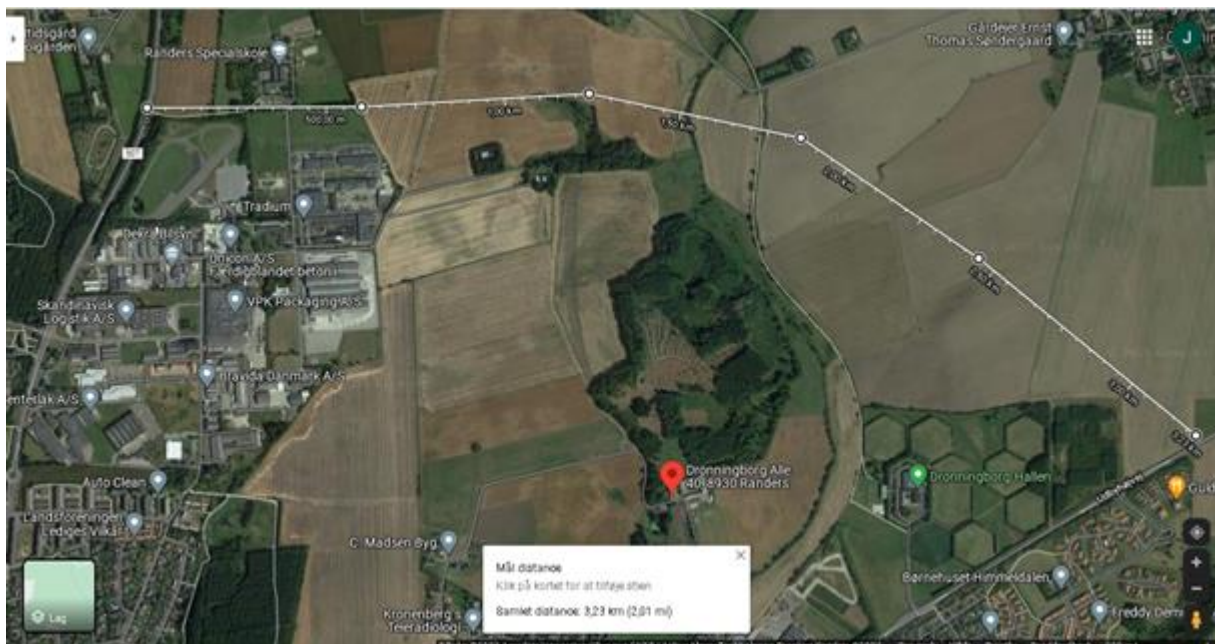
I Rismøllens Grundejerforening har vi i hele forløbet inviteret til positiv dialog med både politikere og forvaltning. Vi har opfordret til, at man kom ud og så den fantastiske bynære natur med stejle bakker og skov, som både alternativ 2 og 6 vil ødelægge for både os og forhåbentlig fremtidige naboer i den store planlagte udstykning på det tidligere Dronningborg Maskinfabrik i henhold til Lokalplan 631.

Alternativ 5 er den eneste acceptable linjeføring for os af de foreslåede, da den forstyrrer natur og mennesker mindst muligt. Vi opfordrer på det kraftigste til at den som minimum tages med i reelle vurderinger, og ikke dømmes ude på fejlbehæftet grundlag.

Vi anmoder om, at man undersøger alternativ 5, men vi ser også andre mulige linjeføringer, der bør undersøges.

Vi er positivt stemt overfor Jakob Stillings forslag på vegne af Dronningborg Hovedgård i tidligere høringsvar som illustreret her:

Det er en langt kortere linjeføring, kun 0,5 km længere end alternativ 2, og opfylder samme funktion som alternativ 5, hvor Dronningborg bydelscenter med forretninger, skoler og hal ikke skæres igennem af en ringvej. Dette må tillægges vægt med henblik på, at der skal udvides med daginstitution og ældrecenter ved hallen. Denne alternative linjeføring flytter også trafik udenom skov og natursti ved Bækkestien.

Følger man linjeføringen videre, flugter den med den blinde ringvej, Nordskellet, nord om Helsted til E45 afkørsel nord. Det er den, vi mangler i Dronningborg, kombineret med en blind vej til nye udstykninger på Bjellerup Ladegård.

I tillæg vil denne linjeføring kunne godkendes af både os og lodsejer Ejnar Stilling uden nye mindelige aftaler.

Hvis det er et krav, at vejen skal forbindes til Ringboulevarden, vil vi gerne fremlægge yderligere et alternativ på nedenstående billede:

Denne linjeføring går også nord om fredskov og forstyrrer næsten lige så lidt beskyttet natur og næsten lige så få mennesker som alternativ 5 og er kun 3,7 km lang.

Udsving i højdemeter går endvidere maksimalt fra 50 meter til 22 meter mod alternativ 2's 60 meter til 15 meter over kortere stræk.

Alle ekstraomkostninger til bygning på plastisk ler tæt på eksisterende boliger undgås.

Vi vil meget gerne deltage i videre dialog om disse alternativer.

Til orientering tages der i nærværende høringssvar forbehold for, at der efter fristen fremkommer yderligere materiale til sagen. Dette kan give anledning til eftersendelse af et tillæg. Baggrunden herfor er den korte frist for indgivelse efter borgermødet, som gav anledning til ansøgning om aktindsigt i en større mængde materiale, som grundejerforeningen har brug for mere tid til at gennemgå.

Vi står gerne til rådighed for uddybende kommentarer, relevante bilag og dialog om mulige løsninger.

Med venlig hilsen

Rismøllens Grundejerforening